

Talât Ulusoy: İzmir hatırlıyor: İzmir'in kurtuluş ve ganimet bayramı

Posted on 09/09/2015

Her 9 Eylül'de "İzmir'in Kurtuluşu" kutlanır. Bir şehrin yanıp kül oluşunun yıldönümlerini kutlamak, ancak "inkılâp tarihi" ile körleştirilmiş akıllara yakıştır. Aslında 9 Eylül 1922, İttihat Terakki'nin, ileride üçüncü cumhurbaşkanı olacak Celâl Bayar'a verdiği "ekonomiyi Hıristiyanların elinden kurtarmak, Gâvur İzmir'i Türkleştirmek" hedefine ulaştığı gündür. İzmir'e "kurtarıcı süvariler" in girişini göstermeyi, bir de "Rumlar ve Ermeniler yaktı" demeyi sevenler, İzmir'in "yağma" edilmesinden söz etmezler. Eski yazı ve eski dilde olduğu için "milli gönül rahatlığı" ile açılan "kurucu meclis" in gizli oturum tutanakları(*), İttihatçıların bu hedefe 9 Eylül 1922'de İzmir'i kurtararak ulaştıklarını belgeler.

İzmir'de olanlar, daha yangın başlamadan, 11 Eylül günü Meclis gündemine gelir, ama geçitirilir. Nihayet "Kurtuluş" un üstünden iki buçuk ay geçtikten sonra, 25 Kasım Cumartesi günlü Meclis oturumunda İzmir'den gelen, "Kurtarılmış yerlerdeki terkedilmiş mallar üzerinde yapılan yolsuzluk" hakkında bir mektup ve ardından "kurtarılmış yerlerin durumu" hakkında bir telgraf okunur ve kendiliğinden bir tartışma gelişir.

"Hükümetin mühür altına aldığı veya elinden alarak topladığı mallar tümüyle boşa gitmektedir" diye başlar ve devam eder: "Yağma edilen mallar için yağmacılar üçer, beşer yüz lira vererek Emvali Metruke (Terkedilmiş Mallar) Komisyonu başkan ve komisyon üyeleriyle uzlaşıp ellerindeki malları serbest olarak çıkarmakta..." diye şikâyetler yer alır telgrafta.

PATLATILAN PARA KASALARI

İlk söz alanlardan Salih Efendi (Erzurum milletvekili) tek cümlede özetler İzmir'in hâlini:

-Her şey yağma edilmiş, mesele bitmiştir.

Bu görüşmeleri gizli oturumda yapalım diyenlere Besim Atalay (Kütahya) cevap verir:

-Arkadaşlar, bugün Karadeniz'den Akdeniz'e kadar bütün memleket soyulmuştur... Bunu açık görüşmeli. Halka duyurmalıyız. Eski hükümetin yaptığı gibi hırsızlığı biz de saklarsak doğru olmaz" der ve devamında:

-Gidin, görün, bugün evlerde kimler oturuyor?.. Nasıl yârân ve ahbablara peşkeş çekildi gidin, görün!.. Mühür altında bırakılan malların bir kısmı da sorumsuz ellerle, güya bugün askeriye'nin ihtiyacı var diyerek mühürleri kırıldı. Oradan birçok mallar alındı, aşırıldı arkadaşlar..." diye "soygun"u ihbar eder.

Maliye Bakanı Hasan Fehmi (Gümüşhane) uzun konuşmasının sonlarında "çalınanlar için üzülme" dercesine sözler eder:

-Efendim, İzmir yandı... Yangın yerlerinde gömülü olan servet, hâlâ enkaz altından çıkarılan kasaların sonu gelmemiştir... Diğer kasalar tamamıyla ambarlara kaldırılmıştır. Fakat yangında arsa haline gelen yerlerde tahrip müfrezeleri tarafından atılmış (patlatılmış) kasalar mevcuttur.

-Efendim, bu kadar parayı kim çaldı?

Salih Efendi'nin (Erzurum) bu sorusu şamar gibidir.

ORDUYA KUMPAS GİBİ

Bir şamar da İbrahim Bey (Mardin) indirir:

-Efendim, işitiyoruz ki, İzmir'in yağmasına bir çok subay, ordu kumandanları katılmıştır. Bu olmuş mudur? Sonra Birinci Ordu Kumandanı bütün nakit para ve eşyayı almış, birçoklarını da dağıtmıştır. Bu doğru mudur? O paralar ne miktardadır? Sonra birçok mebus arkadaşlarımız mobilyasıyla beraber evlere girmiş ve şimdiye kadar o evleri kullanıyorlar, bu da doğru mudur?

Yıllardır millete anlatılan "Asker- sivil aydın zümre memleketi kurtardı" hikâyesinde gerçekten bir "kurtuluş" vardır ama, bu daha çok "cep"ler ile ilgili gibidir.

Maliye Bakanı ortalığı yatıştırmak ister:

-Bildiğiniz gibi ordu Uşak'tan Alaşehir'e doğru ilerlerken biz, üç tane Ganimet-i Harbiye Komisyonu gönderdik. Bunlar, üç kol üzerinden ganimeti yazmaya başladılar. Fakat ganimet o kadar çoktu ki, bu yalnız tespit ve yazma ile kaldı... Yani işlem başlamıştır, ele geçenler kaydediliyor; fakat arada bir harekât sırasında hiçbir tutanak yapılmamış, haber veya bilgi alınmamış ganimetler kalırsa kalabilir.

Bütün İzmir Hıristiyanları, kundaktaki bebekler bile "hain"dir, "düşman"dır ve dahi malları "ganimet"tir ve "helâl"dir, öyle mi?! Bu nasıl bir anlayış? Sanki "Ege Seferi"ne çıkılmış, sanki İzmir "fethedilmiş"!

İzmirli Hıristiyanlar Müslümanlar ile eşit haklı yurttaştır. Bu yurttaşların tümünü hem "soymak", hem de yurtlarından kovmak "kurtuluş" olarak nitelendirilemez. Gün aşırı yayınlanan sıkıyönetim bildirisine bakın, her şey apaçık: "Rum ve Ermenilerin eli silah tutanlarının... On sekiz yaşından kırk beş yaşına kadar olanlar esir garnizonlarında

bulundurulacaktır. 18-45 Yaşının dışında kalan gerek İzmirli ve gerekse memleket içlerinden gelmiş olan Rum ve Ermeni ailelerinin Türkiye haricine gitmeleri hakkındaki izin 30 Eylül 1922 akşamına kadar geçerlidir.”(**)

HIRİSTİYAN’IN MALİ HELÂL Mİ

Hırsızlık hukuken suçtur, dinen haramdır. Soyulanın inancı ne olursa olsun, soyan suçludur, günahkârdır. Hattâ “Helalleşmek daha zor olacağı için, gayr-ı müslimin hakkına tecavüzün sorumluluğu daha da önemlidir.”(***)

Son söz Reşat Bey’in (Saruhan) olsun: [İzmir’de yapılan] “Hırsızlık gizli değildir, yolsuzluklar meydandadır. Bunlar açıklayamayacağım derecede çoktur... Yolsuzluklar olağanüstüdür. Senelerce bütçemize konulabilecek yüksek miktarda parayı sağlamaya yetecek millet malı heder oluyor... Maliye Bakanı Beyefendiye orada tahsis edilmiş bir ev vardı. Bu ev Kâzım Paşa Hazretlerinin yaverleri Şerafettin Bey tarafından zorla işgal edilmiştir.. Başkumandanlık emrinde silahlı kıyafetle bulunan çeteler hiç bir şey dinlemiyorlar... ”

“İslâmcı- muhafazakâr” ile “laikçi-modern”in 9 Eylül 1922’ye bakışı aynı “inkılâp tarihi” gözlüğüyledir. Tek farkla: “Kurtuluş Savaşı”, diğeri “İstiklâl Harbi” şaşılığıyla bakar. İkisi de yağmayı, soymayı görmez, “şehit” edebiyatı yapar. Kurtuluş ve kuruluşunda olan “yağmacılık” görülmediği ve “bir daha asla!” denilmediği sürece, hak ve adalet bu topraklara zor gelir, zor barınır.

(*) TBMM Gizli Oturum Tutanakları 11.9.1922; 29 Kasım 1922; 25 Kasım 1922; 7 Aralık 1922

(**) 19 Eylül 22 tarihli Ahenk Gazetesi.

(**) <https://sites.google.com/diyanetin213soruyaverdigicevaplari-2>, cevap no 166

Kaynak: taraf.com.tr

